

Oslo Barnevernssamband
Liv H Wiborg
Thunes vei 5
0274 Oslo
22 44 29 69/ 92 48 20 96

BLD
PB 8036 Dep
0030 Oslo

Høring «tilsyn i fosterhjem» –
til barne- likestillings og inkluderingsdepartementet (BLD)
fra styret i Oslo barnevernssamband (OBVS).

Høringsnotat – forslag til endringer i forskrift 18.desember 2003 nr. 1659 om fosterhjem – tilsyn med barn i fosterhjem, 4.oktober 2013.

Det vises til Høringsnotatet og OBVS har følgende innspill til notatet.

Først vil det kommenteres at ett av mange problemer for fosterbarn og deres fosterfamilier, er at de må forholde seg til mange forskjellige mennesker. OBVS mener at det til barnas beste, er viktig å redusere antallet mennesker barna må forholde seg til.

Derfor mener OBVS at det blir helt feil at barna ikke skal ha en bestemt tilsynsfører og vi kan heller ikke se hvordan dette vil «avhjelpe dagens utfordring med å rekruttere tilsynspersoner» og føre til en riktig endring (side 3, 3.siste avsnitt). Når barnet i tillegg kan få en tillitsperson etter § 4-1, mener OBVS at forslaget er å begynne i helt feil ende. Mange fosterbarn må også forholde seg til skiftende saksbehandlere i omsorgskommunen. Så vil et stort antall måtte forholde seg til;

- Tilsynsfører i fosterhjemmet og hvis disse ikke skal være den samme, flere ulike
- Tilsynsførere ved samvær
- Talsperson og sakkyndige ved ankesaker
- Tillitsperson
- Ulike saksbehandlere

Høringsnotatet synes å ville føre frem til endring som «lapper» på eksisterende forskrift og analyserer derfor ikke de reelle årsakene til svikt i tilsynet. Når en skal gjennomgå denne forskriften og komme med endringer, anbefaler OBVS at det tas en grundig gjennomgang av fosterhjemsarbeidet. OBVS mener at det må rettes fokus mot barnevernstjenestene, for det er her det meste av problematikken ligger. Barnevernstjenestene må få en langt bedre kompetanse om fosterhjemsarbeidet og tilsynets viktighet. Dessuten bør tilsynsførere få bedre vilkår;

- Skikkelig honorar og fast utgiftsdekning
- Betaling for møter utenom tilsynet
- Kompensasjon for avlyste møter/samvær/tilsyn
- Få tilstrekkelig informasjon i saken og

- Få informasjon om at fosterbarnet er flyttet før tilsynsfører kommer på tilsyn.

Barnevernstjenestene synes fortsatt ikke å ha noe system for å rekruttere tilsynsførere, ei heller en «bank» av tilsynsførere, og tilsynsførere blir sjelden brukt igjen. En hovedfagsoppgave fra NTNU (Wiborg Karlsen 2000) viser tilsynsførere er mer stabile enn saksbehandlere. Her ble også funnet at tilsynsførere var mest fornøyd med fast lønn. Når det gjelder honorar, så har dette vært så lavt at tilsyn nesten, kan ansees som frivillig arbeid. Ofte er det også slik at honoraret ikke kommer før etter flere purringer over måneder, eller de ikke får betalt i det hele tatt.

Et eksempel:

Tilsynsfører blir ringt opp av fosterforeldrene på ettermiddagen en julaften. Fosterbarnet var ikke kommet hjem fra samvær med biologisk familie som avtalt. Tilsynsfører «rykket» ut, fikk tak i biologisk familie og brakte barnet tilbake til fosterfamilien. Tilsynsfører sendte rapport og ønske om honorar, som ble avslått da tilsynet ikke var avtalt på forhånd.

Undersøkelsen til Toril Havik (Slik fosterforeldre ser det» – 1995) konkluderer også med at «Selv om fosterforhold som bare har vart inntil et år, har halvparten opplevd skifte av saksbehandler, og en av ti har opplevd flere skiftninger. Når plasseringer har vart inntil tre år er det bare en av fire som ikke har opplevd skifte». Undersøkelsen fra Norsk Fosterhjemsforening fra 1989 viste at fosterforeldrene fant «at tilsynsførere med sosialfaglig utdanning får bedre karakter enn dem som ikke har sosialfaglig utdanning»(i Wiborg Karlsen 2000). Det er ikke så underlig, når saksbehandler skifter så hyppig. Det er ingen grunn til å anta at det ikke er slik også i 2013.

Barnevernstjenestene må også pålegges å lage en «plattform» for hvordan fosterhjemsarbeidet skal utføres. Slik det er i dag vil tilsynsfører – og fosterhjemmet, være avhengig av den enkelte saksbehandlers «ideer».

Et eksempel;

tilsynsfører har ført tilsyn i et familiefosterhjem over år og forholdt seg til flere ulike saksbehandlere. I tillegg har tilsynsfører ført tilsyn ved samvær og veiledet fosterforeldrene. Barna og fosterforeldrene er blitt godt kjent med tilsynsfører i disse årene, og barna er veldig trygge på tilsynsfører. Så kommer ny saksbehandler, som stadig gjentar at hun er helt i mot fosterhjem i barnas familie, noe som da skaper utrygghet. Saksbehandler er også helt i mot at tilsynsfører fører tilsyn ved samvær med mor og dessuten, at tilsynsfører veileder fosterforeldrene. Så blir en god løsning ødelagt og barna får igjen store reaksjoner før og etter samvær. Det er den ukjente saksbehandler som følger til samvær.

Det er også slik at saksbehandlerne ikke leser hele saken når de overtar etter en kollega. Derfor blir det tilsynsfører som etter hvert sitter på kompetansen om barnets historie.

Et aktuelt eksempel;

fosterbarnet forteller tilsynsfører at hun alene skal til onkel og tante på ferie. Tilsynsfører ringer saksbehandler og spør om denne ikke er kjent med at denne onkelen har misbrukt flere barn seksuelt, både i og utenfor familien. Det var ikke kjent for saksbehandler.

Erfaringsmessig er kompetansen om fosterhjem og tilsyn, svak i barnevernstjenestene og er heller ikke en prioritert oppgave. Det synes også slik at lovens pålegg om «minst» fire tilsyn i fosterhjemmet, praktiseres oftest som «maks» fire tilsyn.

Når endringene i barnevernslovens § 4-22 fører til at ansvaret for tilsyn legges til kommunen og ikke til barneverntjenesten, kan dette være en god løsning. Dette kontoret kan ha til oppgave å rekruttere støttekontakter, tilsynsførere både i fosterhjem og som forebyggende tiltak, kanskje også tilsyn under samvær etter barneloven. Men dette kontoret i kommunen må bare være en «bank» av aktuelle tilsynsførere og slett ikke den etaten som skal informere og følge opp tilsynsførere. Hvis andre etater i kommunen skal få innsikt i barnevernssaken, vil dette etter OBVS syn føre til brudd på taushetsplikten i barnevernet. Loven er slik at ingen andre etater enn barnevernet har innsyn i barnevernets saker.

På side 8 i høringsnotatet, tas opp etnisk tilknytning og at både fosterhjemmet og tilsynsfører skal kunne komme fra samme etniske bakgrunn og kultur som barnet. Dette kan føre veldig feil av sted.

I NOU 2012: står at det finnes knapt undersøkelser om fosterhjemmets effekt på barna og slett ikke undersøkelser på barn med annen etnisk bakgrunn. Fosterhjem fra annen etnisk gruppen enn norsk, kan gi problemer for barnet, da fosterhjemmet ofte ikke er integrert i det norske samfunnet. Det er utfordrende å sikre kvaliteten på annen etnisk bakgrunn i fosterhjem og sørge for at tilsynet fungerer. Særlig vanskelig kan det vise seg å være, når både fosterhjemmet og tilsynsfører er fra sammen etnisk bakgrunn og ingen av dem er tilstrekkelig integrert i samfunnet. Således vises det også til NOU 2012:5 om at mennesker fra annen etnisk bakgrunn ofte kan være skeptiske til BUP og at psykisk lidelse kan være tabubelagt. Et etnisk fosterhjem og tilsynsfører, kan derfor føre til at fosterbarnet ikke får den hjelp og oppfølging det trenger for sin utvikling. Dessuten kan det risikeres at barnet utvikler manglende kompetanse for å leve i og tilpasse seg det norske samfunnet.

Forslaget om at barnevernstjenesten selv skal føre tilsynet, men at denne ansatte i barnevernstjenesten ikke er saksansvarlig, synes som en svært dårlig løsning. Særlig i små barnevernstjenester, vil den som skal føre tilsynet være godt informert om kontorets holdning til saken. Det er ofte ikke lett å påpeke feil og mangler i fosterhjemmet - eller ved barnevernet, når det er en kollega/overordnet som er saksansvarlig.

I Sverige har de ikke tilsynsførere og det er saksansvarlig som følger opp fosterhjemmet. Det fungerer ikke slik tenkt. Det svenske barnevernet følger opp fosterhjemmet, men det gjøres på dagtid da fosterbarnet ikke er hjemme – dvs enten på skolen eller i barnehage. Således får ikke tilsynsførere kontakt med fosterbarnet og det er vel ikke slikt tilsynet har tenkt å fungere. Men når det er økonomiske innstramninger, vil det være lett å stramme inn på dette området.

Det er viktig at tilsynsfører også må levere politiattest for å sikre at tilsynsfører ikke er siktet eller dømt for seksuelle overgrep. Men det synes noe overdrevet at en tilsynsfører slik dagens praksis er, må skaffe en ny politiattest hver 3. måned. Dersom tilsynsfører er i oppdrag, burde det være unødvendig at denne må skaffe ny politiattest for hvert nye barn det skal føres tilsyn med.

Det er også grunn til å bemerke at også beredskapshjem skal ha tilsynsførere, men at dette synes å fungere enda dårligere. Det synes som at tilsyn i statens beredskapshjem, heller er unntaket enn regelen.

Når det gjelder omsorgskommunens opplæring og veiledning (s.12) er dette fint. Men det må også presiseres at det er et must at tilsynsfører får informasjon om barnet og grunnlaget for at barnet er plassert. Uten slik informasjon blir det vanskelig å vite hva tilsynsfører skal se etter. Undersøkelsen til Norsk Fosterhjemsforening ved Hege Sundt – «Jeg husker ikke navnet hennes engang» (2010), viser

at fosterbarna ønsker at tilsynsfører vet mest mulig om dem før de kommer på tilsyn. Da slipper barna selv å fortelle livshistorien for «hvilken gang». Men også her ser det ut til å svikte på informasjon fra barnevernet til tilsynsfører. Dette må inn i forskriften.

En måte å holde tilsynsfører oppdatert på, er at tilsynsfører er tilstede på minst ett av omsorgskommunens oppfølgingsbesøk i fosterhjemmet. Slik vil både fosterhjem, tilsynsfører og barnevernet få lik informasjon og kunne utveksle informasjon og videre jobbing.

Departementet skriver på side 12 nest siste avsnitt, at den «legger til grunn at det fortsatt er behov for sentralt utarbeidet opplæringsmateriell». Det forstås slik at dette skal gjelde tilsynsførere. OBVS er av den mening at det også er et stort behov for å lære opp barnevernstjenestene i fosterhjemsarbeid og viktigheten av tilsyn og oppfølging av fosterhjemmene. Manglende kompetanse hos barnevernstjenestene ansees å være den viktigste årsaken til at tilsyn og oppfølging av fosterbarn svikter.

Når det gjelder de ulike kommunenes vedtakskompetanse, bør denne fortsatt ligge i omsorgskommunen. Det er denne kommunen som skal betale og fatte vedtak etter barnets behov. At tilsynskommunen som kjenner saken enda dårligere enn omsorgskommunen skal ha vedtaksmyndighet, blir feil og kan skape store konflikter.

Siste setning på side 13 vises det til at barn under barnevernets omsorg vil ha adgang til å ha en egen tillitsperson under tilsyn. Dette blir i strid med at tilsynsfører skal være en som barnet skal ha tillit til og føre seg sikker på. Dessuten fører tillitspersonen til enda et menneske som barnet skal forholde seg til.

Når det gjelder punkt 2.8 om krav til tilsynsrapportens innhold, er dette også et ledd i forhold til at det er tilsynsfører som må læres opp og yte. Det er ikke tatt i betraktning at manglende informasjon fra barnevernstjenesten umuliggjør dette kravet. Når tilsynsfører ikke vet hvorfor barnet er plassert, er det vanskelig å vurdere om plasseringen tjener hensikten.

Under punkt 2.9 siste avsnitt om at fosterhjemskommunen skal melde fra til Fylkesmannen hvis den er bekymret for barnets situasjon i fosterhjemmet og omsorgskommunens håndtering av situasjon, er bra. Men dette under forutsetning av at tilsynsfører blir hørt, for mang en tilsynsfører har opplevd at det er meldt om overgrep i fosterhjemmet som har ført til liten inngripen fra omsorgskommunen.

Til sist vil OBVS kommentere direkte til forslaget om forskriftsendringer.

Ettervern har vist seg å ha betydning for barnets situasjon som voksen, og det synes underlig at barnets tilsynsfører i fosterhjemmet ikke skal fortsette å følge opp barnet i ettervern og eller siste året i fosterhjemmet. Dersom tilsynsfører har oppnådd å få fosterbarnets tillit, vil det være godt for fosterbarna å beholde tilsynsfører i tillegg til fosterforeldrene. Tilsynsfører vil i mange tilfelle være den voksenpersonen som kjenner til barnets liv og vil kunne være en viktig person for fosterbarnets vei inn i voksen verden, også når han eller hun skal flytte for seg selv.

4.ledd i forskriftenes § 8 kan som før skrevet føre til at barnet ikke blir integrert i det norske samfunnet. Barnets kulturelle eller språklige tilhørighet kan virke mot sin hensikt hvis dette skal være et overordnet mål. Dette kan eventuelt bli at hvis fosterhjemmet ikke har samme etniske bakgrunn og kultur som fosterbarnet, bør det søkes å finne tilsynsfører som har denne bakgrunn.

Når det gjelder § 9 blir spørsmålet om hvem som skal ha det overordnede ansvaret for å vurdere hva som er nødvendig for å kunne oppfylle formålet etter § 8 annet ledd. Når tilsynsfører vurderer at det er nødvendig med flere tilsyn, har praksis vært slik at tilsynsfører ikke har fått betalt for ekstra nødvendige tilsyn hvis dette ikke har vært avtalt på forhånd. Dersom tilsynsfører vurderer at ekstra tilsyn er nødvendig, bør ikke barnevernet ha myndighet til å overprøve tilsynsfører.

For å sikre at tilsynsfører opparbeider god kontakt og tillit hos fosterbarnet, og dessuten at han eller hun slipper å forholde seg til flere ulike voksne, bør tilsynsfører inneha flere ulike roller.

Det bør være tilsynsfører i fosterhjemmet som også;

- fører tilsyn med barnet, under samvær med biologisk familie.
- først og fremst skal velges som barnets talsperson
- er barnets tillitsperson i saker hvor barnet trenger en voksen med seg i møte med barnevernet og andre offentlig etater
- følger barnet i ettervernet, både i fosterhjemmet etter fylte 18 år
- og når ettervernet også innbefatter ettervern frem til fylte 23 år som etablering i egen bolig.
- Det må derfor ikke åpnes opp for at tilsynet kan bestå av ulike tilsynsførere, barna må ha færrest mulig personer å forholde seg til.

Barnevernet må skoleres i fosterhjemsarbeid og i hvordan arbeidet som tilsynsfører er viktig for barnet.

Kommunene kan opparbeide en «bank» av personer som er egnet til ikke bare å føre tilsyn med barn i fosterhjem, men også utføre tilsyn også etter barneloven, være støttekontakter og egnet til å ta andre oppdrag for barnevernet.

Men det kan ikke være andre etater i kommunen enn barnevernet som informerer tilsynsfører om innholdet i oppdraget og veileder tilsynsfører.

Andre etater i kommunene har ikke innsyn i barnevernet arbeid og må heller ikke i sakene få innsyn i barnets bakgrunn og hvorfor det er plassert. Særlig i små kommuner vil dette være spesielt ugunstig og taushetsplikten må følges og være til det beste for at barnet ikke blir stigmatisert.

Hensynet til barnets kultur og etniske bakgrunn må ikke være til hinder for at barnet blir integrert i det norske samfunnet.

Det bør komme inn i forskriften at tilsynsfører må få informasjon om barnet og grunnlaget for plasseringen. For det er ikke særlig «gunstig» at tilsynsfører ringer fosterhjemmet for å avtale tilsyn og først da får vite at barnet er flyttet.

Oslo Barnevernssamband, 8. desember 2013

Liv H Wiborg
styreleder OBVS

